

Innst. 351 L

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 116 L (2014–2015)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i lov om lønnsplikt under permittering (arbeidsgivarperioden)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovudinnhaldet i proposisjonen

Noreg opplever no noko auka arbeidsløyse. Det er dels ei følge av lågare oljepris. Samtidig er det monaleg usikkerheit om den økonomiske utviklinga. Det er ønskeleg å gjere det enklare for verksemdene å tilpasse arbeidstokken til behovet ved å lempe noko på dei kostnadene dei har ved permitteringar, slik at dei kan halde på naudsynt kompetanse ved mellombels marknadssvikt, og dermed planleggje arbeidskraftbehovet betre. I proposisjonen foreslåas det å redusere arbeidsgivarperioden etter lov om lønnsplikt under permittering (permitteringslønnsloven) § 3 (1) første leddet tredje punktum, frå 20 til 10 dagar. Det er då tatt omsyn til at partane i arbeidslivet også har peikt på nye utfordringar og behov for lempingar i permitteringsregelverket. Det leggjas til grunn at endringa blir gjort gjeldande frå og med 1. juli 2015.

Forslaget i revidert nasjonalbudsjett for 2015 om å auke perioden arbeidsgivarar er fritekne for lønnsplikt under permittering frå 26 til 30 veker i løpet av ein periode på 18 månader, med tilsvarande rett til dagpengar under permittering, blir fremja i ei eiga forskrift.

I proposisjonens kapittel 2 er det gjort nærare greie for bakgrunn for forslaget, gjeldande rett, samt departementet sine vurderingar.

1.2 Økonomiske og administrative konsekvensar

Som følge av at arbeidsgivarperioden blir kortare, vil dei permitterte få rett til dagpengar under permittering frå eit tidlegare tidspunkt enn etter gjeldande reglar. Det vil medføre ein auke av dagpengeutbetalingane for 2015 med om lag 85 mill. kroner. Den samla effekten i 2016 er anslått til 185 mill. kroner.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Fredric Holen Bjørdal, Lise Christoffersen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Thore Vestby og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Hege Jensen og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Gunhild Berge Stang, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, viser til at Statistisk sentralbyrå (SSB) rapporterer om 118 000 arbeidsledige i første kvartal 2015, ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU). Mesteparten av økningen fra samme kvartal året før kom i form av flere langtidsledige, det vil si personer som har vært ledige i mer enn 26 uker. Særlig sterk var økningen for dem med en ledighetsperiode på over ett år. Andelen langtidsledige, som måles i prosent av antallet arbeidsledige, gikk opp fra 29 pst. i 1. kvartal 2014 til 38 pst. i 1. kvartal 2015.

Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) var den sesongjusterte arbeidsledigheten på 4,1 pst. i februar 2015 (gjennomsnitt av januar–mars). Sammenlignet med november 2014 (gjennomsnitt av oktober–

desember) var dette en økning på 0,3 prosentpoeng eller 10 000 personer. Økningen er så vidt innenfor feilmarginen i AKU, men likevel i tråd med en stigende trend siden mai 2014.

Komiteen er bekymret for tallene som viser at fra 1. kvartal 2014 til 1. kvartal 2015 økte prosentdelen som var langtidsledige fra 29 til 38 pst. Langtidsledige er personer som har vært arbeidsledige i mer enn 26 uker.

Antallet registrerte arbeidsledige og ordinære tiltaksdeltakere hos Nav gikk opp med 1 000 fra november 2014 til februar 2015. Også dette tallet er sesongjustert og et gjennomsnitt av tre måneder.

Komiteen viser også at i 1. kvartal 2015 var det 58 600 ledige stillinger, 2 400 færre enn året før. I kategorien bergverksdrift og utvinning, som er dominert av olje- og gassvirksomhet, gikk tallet på ledige stillinger ned med 1 100 fra 1. kvartal 2014 til det samme kvartalet i 2015. Dette tilsvarer en nedgang på 65 pst. Komiteen er også kjent med at ledige stillinger gikk ned fra 2,3 pst. i 1. kvartal 2014 til 2,2 i samme kvartal 2015.

Komiteen har med tilfredshet merket seg det moderate lønnsoppgjøret som partene i arbeidslivet fullførte raskt og konfliktfritt våren 2015 og mener det gir et godt grunnlag for norske virksomheter til å snu en negativ utvikling. Lønnsoppgjør som er tilpasset den økonomiske situasjonen, vil bidra til å dempe utslagene i produksjon, sysselsetting og arbeidsledighet av lavere etterspørsel fra oljenæringen.

Den omstillingsperioden som vi nå er inne i betyr utfordringer for mange arbeidsgivere og arbeidstakere. Komiteen ønsker å bidra til å lette omstillingene gjennom flere tiltaksplasser og endringer i permitteringsregelverket. Partene har på sin side bidratt med et moderat lønnsoppgjør. Slik opprettholder vi sammen norsk konkurransekraft og trygger norske arbeidsplasser.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, deler regjeringens vurdering av arbeidsmarkedet, og er fornøyd med at den foreslår å gjøre det billigere for arbeidsgiverne å permittere ansatte. Regjeringen foreslår at perioden en bedrift må betale lønn til en permittert i starten av en permittering blir redusert fra 20 dager til 10 dager fra 1. juli 2015. Deretter kan den enkelte søke om dagpenger. Perioden en ansatt kan motta dagpenger under permittering øker fra 26 uker til 30 uker.

Svært mange bedrifter er usikre på det fremtidige markedet, og flertallet er av den oppfatningen at et forbedret permitteringsregelverk vil bidra til at flere bedrifter klarer å manøvrere bedre gjennom vanskelige tider. Flertallet viser til at permittering innebærer et midlertidig opphør av arbeidsforholdet

der arbeidstakeren fritas midlertidig for sin arbeidspplikt, samtidig som bedriften fritas midlertidig for sin lønnsplikt i et nærmere angitt tidsrom. For å kunne få dagpenger under permittering må permitteringen skyldes mangel på arbeid eller andre forhold som arbeidsgiver ikke kan påvirke. I tillegg må de generelle vilkårene for rett til dagpenger være oppfylt.

Flertallet viser til at staten har, ved folketrygdlovens kapittel 4 om dagpenger under arbeidsløshet og lønnspliktsloven, tatt ansvar for en del av de økonomiske konsekvensene av permittering. Kostnadene fordeles mellom arbeidsgiver (arbeidsgiverperioden), arbeidstaker (ventedager) og staten (trygdeperioden). Permittering er en midlertidig ordning der arbeidstaker er pålagt arbeidsfritak og arbeidsgiver samtidig er fritatt sin lønnsplikt. Arbeidsforholdet består, og det forutsettes at arbeidsstans kun er midlertidig. Hvis det er på det rene eller overveiende sannsynlig at det vil bli permanent, skal oppsigelse brukes.

Hel permittering fritar arbeidstaker helt for arbeidspplikt. Delvis permittering betyr at arbeidstaker arbeider deler av sin stillingsprosent og er permittert resten. Arbeidsgiver skal gi melding til Nav ved permittering.

Flertallet viser også til at for å få rett til stønad fra Nav må arbeidstaker være permittert minst 50 pst. fra sin vanlige arbeidstid. For rett til stønad for permitteringer i fiskeforedlingsindustrien og fiskeoljeindustrien må vanlig arbeidstid være redusert med minst 40 pst. For at permittering skal kunne benyttes kreves det saklig grunn. Forhold som ligger til grunn må kunne knyttes til bedriften, ikke den ansatte. Nødvendige kostnadsreduksjoner, også lønnskostnader, kan være grunnlag for permittering. Forutsetningen ligger i at behovet vil være av midlertidig art. Eksempel på saklig grunn kan være ordremangel, fulle lager, praktiske arbeidshindringer, ulykker med videre. Flertallet er enig i denne oppfatningen.

Flertallet viser til at regjeringen vil gjøre det billigere for arbeidsgiverne å permittere ansatte. Regjeringen foreslår at perioden en bedrift må betale lønn til en permittert i starten av en permittering blir redusert fra 20 dager til 10 dager fra 1. juli 2015. Deretter kan den enkelte søke om dagpenger.

Perioden en ansatt kan motta dagpenger under permittering øker fra 26 uker til 30 uker. Flertallet har merket seg at selve forslaget om antall ukers varighet av en permitteringsperiode ikke er en del av lovproposisjonen, men at regjeringen har varslet en forskriftsendring her. Flertallet støtter en slik endring og legger til grunn at denne forskriftsendringen vil være gjeldende fra 1. juli 2015 slik som lovendringen også er forutsatt å gjelde fra.

På denne bakgrunn støtter flertallet regjeringens forslag.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at lønnsplikten gjelder for hver enkelt arbeidstaker, og innebærer at arbeidsgiver bærer en andel av kostnadene de første dagene av permitteringen. Etter arbeidsgiverperioden overtar staten arbeidsgivers lønnskostnader i form av dagpenger til de permitterte. Siden dagpengene bare utgjør 62,4 pst. av tidligere inntekt, tar den permitterte også sin del av kostnaden ved permitteringer.

Dette flertallet viser til at et forslag om å knytte antall lønnspliktdager opp mot antall stillinger, og ikke det faktiske antallet permitterte, vil dermed innebære at arbeidsgivers lønnsplikt overfor den enkelte permitterte blir redusert. Hvis man innenfor en 100 pst.-stilling permitterer fire ansatte, vil lønnsplikten overfor hver permittert reduseres til 1/4 (= 2,5 dager når arbeidsgiverperioden er ti dager). Det vil være gunstig for arbeidsgiver, men øker kostnadene for staten og for den permitterte. En slik regel vil dessuten bety at lønnsplikten overfor den enkelte ansatte varierer etter antall permitterte innenfor hver enkelt hele stilling, antall lønnspliktdager per person vil bli lavere når mange deler på en 100 pst. permittering. Dette flertallet mener dette vil være urimelig overfor de permitterte. Dessuten vil det kunne innebære forskjellsbehandling mellom store og små virksomheter, ettersom store bedrifter vil kunne fordele permitteringen på flere ansatte. For å unngå slike urimelige utslag vil det være nødvendig med en mer omfattende gjennomgang av kostnadsfordelingen ved permitteringer som sådan. Også administrativt kan det være utfordringer knyttet til et slikt forslag, siden antallet lønnspliktdager per permittert vil variere etter hvor mange som blir permittert innenfor en 100 pst.-stilling, og til ulike tidspunkt.

Dette flertallet mener at å redusere arbeidsgiverperioden, slik regjeringen foreslår i proposisjonen, vil i seg selv legge bedre til rette for rullerende permitteringer. Dette ble gjort under finansuroen i 2009 (reduksjon til fem dager ved hele permitteringer). At arbeidsgiverperioden er lik ved hele og delvis permitteringer bidrar også til en bedre tilrettelegging enn tidligere. Et annet tiltak som ble gjort i forbindelse med finansuroen, var å forlenge den perioden permitterte kan arbeide hos permitterende arbeidsgiver uten av permitteringsperioden anses avbrutt, fra 4 til 6 uker. Dette la også til rette for rullerende permitteringer, blant annet ved at arbeidsgiver ved slike kortvarige avbrudd i permitteringen ikke fikk ny arbeidsgiverperiode ved fortsatt permittering. Regelverket ble av den grunn ikke reversert etter at finansuroen var over.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk

Venstreparti mener arbeidsmarkedspolitikken i det vedtatte statsbudsjettet for 2015 med stramme permitteringsregler og et for lavt antall tiltaksplasser har bidratt negativt til den vanskelige situasjonen på arbeidsmarkedet. Disse medlemmer mener det er bra regjeringen nå snur og innfører et permitteringsregelverk mer i tråd med behovet i arbeidslivet, men vil fremheve at mange bedrifter allerede har mistet verdifull kompetanse som følge av at disse har blitt nødt til å si opp ansatte i stedet for å kunne permittere. Disse medlemmer frykter at dette har svekket norsk næringslivs konkurransekraft.

Disse medlemmer merker seg at statsministeren i juni 2014 i Interpellasjon nr. 62 (2013–2014) fremhevet at regjeringen ville ha

«...en offensiv holdning til å gjøre noe med de langsiktige utfordringene for sysselsettingen.»

Likevel la regjeringen Solberg frem et statsbudsjett for 2015 som ikke møtte de utfordringene på arbeidsmarkedet som allerede da var tydelige.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2015 med forslag til å styrke permitteringsregelverket og med forslag om en betydelig mer offensiv satsing for å møte økende arbeidsledighet med 3 000 nye tiltaksplasser.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i revidert nasjonalbudsjett for 2015 foreslår et høyere antall tiltaksplasser enn regjeringen.

Disse medlemmer viser til revidert nasjonalbudsjett for 2015 der Arbeiderpartiet går inn for å gjøre det lettere å få støtte til bedriftsintern opplæring (BIO) for bedrifter som er rammet av markedssvikt på grunn av konjunkturmessige forhold. Arbeiderpartiet vil øke maksimal varighet for opplæringstilskuddet fra 13 til 26 uker, og viser til at BIO er et treffsikkert tiltak for å hindre utstøting for dem som allerede er i en varslet nedbemannings- eller permitterings-situasjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ber om at regjeringen åpner for et mer rullerende permitteringsregelverk gjennom at det legges til rette for at permittering kan fordeles på flere ansatte innenfor den totale rammen på 10 dagers lønnsplikt og 30 ukers permitteringstid. På den måten kan for eksempel tre arbeidstakere rulle på én permittering, men at arbeidsgiver bare blir belastet med én lønnspliktperiode. Bedre og mer fleksible permitteringsregler kan gjøre det mulig for mange bedrifter å unngå oppsigelser. Endringen vil også gjøre det enklere å innføre solidariske ordninger som hindrer at de med lavest ansiennitet automatisk mister job-

ben. Et mer fleksibelt permitteringsregelverk kan også bidra til å sikre virksomhetens kompetanse.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Stoltenberg II i forbindelse med finanskrisen gjorde en rekke grep for å motvirke økende arbeidsløshet, herunder å styrke permitteringsregelverket.

Disse medlemmer mener kritikken i flertallets merknad om forslag om tiltak for mer rullerende permittering må bero på en misforståelse. En 100 pst. permittering i 30 uker vil fortsatt ha 10 dagers lønnsplikt, men kan fordeles mer solidarisk på flere personer. For øvrig er disse medlemmer enig i at den forrige regjeringen under finanskrisen fremmet mange gode forslag for å styrke permitteringsregelverket, slik det også vises til i flertallets merknad.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tilpasse regelverket for rullerende permittering slik at bedriften kun har lønnsplikt for det antall stillinger som til enhver tid faktisk er permittert.»

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til melding frå arbeids- og velferdsetaten, publisert 2. juni 2015, med tittel

«Ledigheten vil fortsette å øke». Inngressen lyder: «Flere blir arbeidsledige i år og til neste år som følge av dårligere tider i oljesektoren. Samtidig gir svak krone bedre vilkår for eksportindustrien.»

Arbeids- og velferdsetaten ventar ein vekst i registrert arbeidsløyse frå 3,0 pst. i år til 3,3 pst. i 2016 og skriv i meldinga at det er ti år sidan sist Noreg hadde ei så høg arbeidsløyse.

Denne medlemen vil visa til at tilbodet av utanlandsk arbeidskraft i Noreg har auka særskilt mykje dei siste ti åra, i hovudsak som følgje av den store utvidinga av Den europeiske union (EU) austover i 2004, og seinare utviding austover i 2007. Innan Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS) skal det i prinsippet vera fri rørsle av personar, tenester, varer og kapital. Den store EØS-innvandringa det siste tiåret følgjer av Noregs tilslutnad i EØS, som Senterpartiet er motstandar av. Med inngåinga av EØS-avtalen gav Stortinget frå seg norsk suverenitet, og folkestyret blei svekka.

Denne medlemen viser til at sysselsettingsgraden i Noreg dei siste åra har vore fallande samstundes som det har vore særskilt høg nettoinnvandring til Noreg. Innvandrarar er gjennomgåande i mindre grad sysselsette enn befolkninga ekskl. innvandrarar. Større innvandring medfører slik lågare sysselset-

tingsgrad. Med same sysselsettingsgrad som i 2008 ville det ha vore om lag 150 000 fleire sysselsette i Noreg i dag. Lågare sysselsettingsgrad medfører store økonomiske utfordringar på sikt for nasjonen. Denne medlemen meiner kombinasjonen av lågare sysselsettingsgrad og auka arbeidsløyse burde gje grunnlag for ei grundig gjennomgåing av prinsippet om fri EØS-innvandring.

Høg sysselsettingsgrad og låg arbeidsløyse er to av grunnsteinane for finansieringa av våre universelle velferdsordningar. Fellesskapet si betaling av inntekta til arbeidstakar ved permittering er ei viktig ordning for å ta vare på fagfolk i arbeidslivet. Med auka arbeidsløyse blir denne gode ordninga sett på prøve fordi utsiktene til å koma i arbeid igjen blir svekka samstundes som kostnadane med ordninga aukar.

Denne medlemen viser til at framlegget i proposisjonen om å redusera arbeidsgjevarperioden ved permittering er i samsvar med Senterpartiets alternative statsbudsjett. Denne medlemen støttar framlegget.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Representantforslag 98 S (2013–2014) fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Snorre Serigstad Valen om å gi unge under 25 år som ikke er i skole eller arbeid, rett til utdanning, kompetansegivende aktivitet, veiledning og/eller jobbtilbud innen tre måneder. Forslaget fikk ikke støtte fra andre partier enn Sosialistisk Venstreparti, men ville kunne bidratt til at flere unge arbeidsledige hadde kommet i aktivitet i en tid der arbeidsledigheten går opp.

Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett for 2015 foreslo flere tiltaksplasser enn regjeringen, og at man i revidert statsbudsjett for 2015 støtter støttepartiene og regjeringens økning i tallet på tiltaksplasser med 500. Ut over dette foreslår Sosialistisk Venstreparti å øke antall ordinære tiltaksplasser med 2 000, grunnet økende arbeidsledighet.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen tilpasse regelverket for rullerende permittering slik at bedriften kun har lønnsplikt for det antall stillinger som til enhver tid faktisk er permittert.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov om lønnsplikt under permittering (arbeidsgivarperioden)

I

I lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering skal § 3 (1) første leddet tredje punktum lyde:
Arbeidsgiverperiodens lengde er *ti* arbeidsdager.

II

Loven tek til å gjelde 1. juli 2015.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 4. juni 2015

Arve Kambe

leder og ordfører

